

بررسی نقش، اثربخشی و ارزیابی حسابداری داخلی در شرکت نفت فلات قاره ایران

دکتر غلامرضا سلیمانی امیری

دانشیار حسابداری دانشگاه الزهراء، ایران

الهام حسنی آذر داریانی^۱

دانشجوی دکترای حسابداری دانشگاه الزهراء، ایران

(تاریخ دریافت: ۶ دی ۱۳۹۴؛ تاریخ پذیرش: ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۵)

در این پژوهش نقش، اثربخشی و ارزیابی حسابداری داخلی در شرکت نفت فلات قاره ایران به عنوان یکی از شرکت‌های فرعی شرکت ملی نفت مورد بررسی قرار گرفته است. در این مطالعه برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه کتبی که قابلیت اعتماد و اعتبار آن تأیید شده است، استفاده شده است. جامعه آماری مورد مطالعه این پژوهش، مدیران، رؤساء، سرپرستان، مسئولان، کارشناسان ارشد، حسابرسان مستقل و حسابرسان داخلی شرکت نفت فلات قاره ایران در ستاد و مناطق شش‌گانه عملیاتی در سال ۱۳۹۳ بوده است. برای آزمون فرضیه‌های این تحقیق از آزمون تی-تست استفاده شده است. یافته‌های تحقیق نشان داد که حسابداری داخلی نتوانسته است نقش خود را به خوبی در شرکت ایفاء نماید و به لحاظ کارکردی اثربخش نبوده است و عملکرد فعلی حسابداری داخلی مطابق با نقش‌های مورد انتظار از آن نبوده است.

واژه‌های کلیدی: حسابداری داخلی، اثربخشی، ارزیابی عملکرد

^۱ hasaniazar@yahoo.com

©(نویسنده مسئول)

مقدمه

بحث نظارت بر عملکرد سازمان، یکی از وظایف مهم و اصلی مدیریت یک سازمان محسوب می‌گردد. جهت تحقق این وظیفه مهم و کلیدی، سازمانها واحدی را زیر نظر مستقیم مدیرعامل سازماندهی می‌نمایند که به‌عنوان بازوی مدیرعامل عمل می‌کند و با نظارت کامل بر عملکرد واحدهای اجرایی و ستادی، تصویری شفاف از سازمان با توجه به فرازونشیبها، موفقیتها و عدم پیشرفتها و نقاط ضعف به مدیریت عالی سازمان منعکس می‌نماید. واحدهایی که چنین وظایف حساسی را به‌عهده دارند، زمانی موفق خواهند بود که مجموعه عملکرد آنها در تصمیم‌گیری‌های مدیریتی اثربخش باشد. لذا ارزیابی اثربخشی عملکرد واحدهای نظارتی سازمانها امری ضروری است تا میزان اثربخشی، موفقیت و عوامل مؤثر در آن شناسایی و در جهت تقویت عوامل برنامه‌ریزی گردد [10].

امروزه در بیشتر کشورها جهت تقویت کیفیت حسابرسی و ارتقای محیط کنترلی، استقرار حسابرسی داخلی در شرکت‌ها به‌عنوان بخشی درونی از راهبری شرکت‌ها به یک الزام اجتناب‌ناپذیر تبدیل شده است زیرا وجود حسابرسی داخلی در شرکت‌ها زمینه مناسبی جهت دسترسی به اهداف سازمانی مطابق با استانداردهای بین‌المللی برای انجام کار حرفه‌ای و حرکت شرکت‌ها به سوی چابک شدن و ارائه محصولات و خدمات با کیفیت و قیمت تمام شده‌های حداقلی را هموار می‌سازد که از شرایط امکان ورود شرکت مورد نظر به بازارهای رقابت بین‌المللی محسوب می‌گردد [8].

در ژوئن ۱۹۹۹، انجمن حسابرسان داخلی یک تعریف جدید از نقش حسابرسی داخلی ارائه نمود: یک فعالیت مشاوره‌ای و اطمینان‌بخش بی‌طرفانه مستقل که به منظور افزایش ارزش و بهبود عملیات سازمان طراحی می‌شود. حسابرسی داخلی به سازمان کمک می‌نماید که از طریق رویکرد منظم و سیستماتیک به اهدافش دست یابد، اثربخشی مدیریت ریسک، کنترل و فرایندهای راهبری را ارزیابی و بهبود بخشد.

حسابرسی داخلی حسب برنامه‌های مصوب سالانه نسبت به رسیدگی‌های نمونه‌ای از کلیه فعالیت‌ها اقدام نموده و گزارش‌های حسابرسی را با رویکردی که مبتنی بر تهیه برنامه رسیدگی جهت هر موضوع و شناسایی ساختار سیستم موضوع مورد رسیدگی و جمع‌آوری مستندات و تنظیم کاربرگ‌های حسابرسی به همراه مدارک و مستندات پشتیبان و تهیه پیشنویس گزارش و سرانجام نهایی نمودن آن پس از اخذ پاسخ پیشنویس و مهم‌تر از موضوع‌های فوق، پیگیری نکات مندرج در گزارش‌ها تا مرحله حصول نتیجه قطعی با هدف اثربخش نمودن رسیدگی‌ها می‌باشد، تهیه و ارائه می‌نماید.

همزمان با ملی شدن صنعت نفت و تأسیس شرکت ملی نفت ایران، حسابرسی داخلی شرکت ملی نفت ایران به‌عنوان یکی از قدیمی‌ترین حسابرسی‌های داخلی در سطح شرکت‌های دولتی ایران با بیش از ۶۰ سال فعالیت حرفه‌ای ایجاد گردیده است.

حسابرسان داخلی در کلیه شرکت‌های فرعی و نیز شرکت ملی نفت ایران مستقر بوده و در جریان نحوه اجرای پروژه‌ها و انجام فعالیت‌ها قرار دارند و با اعمال کنترل‌های مستقیم و پیشگیرانه تلاش می‌

گردد که با ارائه گزارش های نهایی و حسب مورد میانی حسابرسی از انجام برخی فعالیت های مغایر با اهداف شرکت و ارائه پیشنهاد اصلاحی به مدیریت های ذی ربط از بروز آن فعالیت ها قبل از و یا در حین تحقق هزینه، جلوگیری لازم به عمل آید.

با توجه به وظایف حرفه ای مطروحه فوق، هم اکنون به لحاظ رعایت استانداردهای بین المللی موجود و حفظ کامل استقلال، نمودار سازمانی این امور به صورت اداره کل و زیر نظر رئیس هیأت مدیره شرکت، نهایی و اعلام گردیده است و با دو معاونت شمال، جنوب شامل هفت ناحیه (چهار ناحیه در شمال، سه ناحیه در جنوب) و دو واحد حسابرسی های مدیریت و ویژه، سیستم های مکانیزه انجام وظیفه می نماید و حسابرسی از فعالیت های شرکت ملی نفت ایران و کلیه واحدها و مدیریت های ستادی و شرکتهای فرعی و وابسته آن را برعهده دارد. همچنین حسابرسی نمونه ای از قراردادهای منعقد شده داخلی و خارجی از جمله پروژه های اکتشافی و توسعه ای و نیز بیع متقابل «طبق مفاد قراردادهای منعقد شده» به حسابرسی داخلی محول گردیده است [4].

مرور ادبیات و تحقیقات انجام شده

چارچوب نظری حسابرسی داخلی

برای تعیین اصول ارزیابی کارائی حسابرسی داخلی، تجزیه و تحلیل مفهوم حسابرسی داخلی دارای اهمیت است. بی شک تعاریف بسیاری از اهمیت حسابرسی داخلی توسط محققان بیان شده است. به ویژه، انجمن حسابرسان داخلی، حسابرسی داخلی را به عنوان یک واحد ارزیابی مستقل مستقر در داخل سازمان برای بررسی و ارزیابی فعالیت های آن به منظور ارائه خدمت به سازمان تعریف نموده است. برای اندازه گیری و ارزیابی اثربخشی کنترلهای سازمان، حسابرسی داخلی، به تنهایی، ابزار کنترل مدیریتی مهمی به شمار می آید که ساختار سازمانی و قوانین عمومی تجاری را به طور مستقیم بهم مرتبط می کند.

مدل کمیته سازمان های مسوول کمیسیون تردوی (COSO) توسط انجمن حسابداران عمومی آمریکا ارائه شد، انجمن حسابداری آمریکا، انجمن مدیران مالی، انجمن حسابرسان داخلی و انجمن حسابداران مدیریت آنرا به عنوان چارچوب عمومی پذیرفته شده برای کنترل داخلی اتخاذ نموده اند و به عنوان یک استاندارد مشخص برای ارزیابی اثربخشی سیستم کنترل داخلی شناسایی شده است. مدل کوزو کنترل داخلی را اینگونه تعریف می کند: کنترل داخلی فرایندی است که توسط تحت تأثیر هیأت مدیره واحد تجاری، مدیریت و سایر کارکنان طراحی می شود تا اطمینان منطقی از دستیابی به اهداف ذیل فراهم نماید: اثربخشی و کارائی عملیات، قابلیت اتکاء گزارشگری مالی و تطبیق با قوانین و مقررات قابل اعمال [21].

تعریف خاصی توسط ساویر [20] ارائه شد که بیان می کند که حسابرسی داخلی ارزیابی بی طرفانه و سیستماتیک کنترلهای و عملیات متنوع داخل سازمان توسط حسابرسان داخلی است تا مشخص شود که آیا (۱) اطلاعات مالی و عملیاتی صحیح و قابل اتکاء است (۲) ریسکهای واحد تجاری شناسایی و به

حداقل می‌رسند (۳) از قوانین خارجی و سیاستها و رویه‌های داخلی قابل قبول پیروی می‌شود (۴) معیار عملیاتی رضایت بخش بدست می‌آید (۵) منابع به طور کارا و مقرون به صرفه مورد استفاده قرار می‌گیرند (۶) اهداف سازمان به طور مؤثر قابل دستیابی است- همه این موارد به منظور ارائه مشاوره به مدیریت و یاری رساندن به اعضای سازمان در انجام مؤثر مسئولیتهای راهبردی می‌باشد.

اثربخشی حسابرسی داخلی

افزایش اهمیت حسابرسی داخلی به عنوان یک عامل اقتصادی سبب انجام تحقیق سیستماتیک بر روی عواملی شده است که عملکرد حسابرسی داخلی را بهبود می‌بخشد. در ارتباط با این موضوع، آلبرچ و همکاران [12] یک چارچوب نظری را در ارتباط با اثربخشی حسابرسی داخلی مورد بررسی قرار دادند. خروجی اساسی شامل چهار مورد بود که مدیران بخش‌های حسابرسی داخلی می‌توانند به کار گیرند تا اثربخشی افزایش یابد: محیط مناسب شرکت، حمایت مدیریت ارشد، کارکنان با کیفیت بالای حسابرسی داخلی و کار با کیفیت بالای حسابرسی داخلی.

از اینرو آسیری [13] اثربخشی حسابرسی داخلی را در شرکت‌های سهامی ارزیابی کرد. محقق پرسشنامه‌ای به مدیران بخش‌های حسابرسی داخلی، مدیریت ارشد شرکت و حسابرسان مستقل ۳۸ شرکت فرستاد. محقق بیان می‌کند که حسابرسی داخلی تحت تأثیر حمایت حسابرسان مستقل قرار می‌گیرد. با در نظر گرفتن اثربخشی حسابرسی داخلی، آسیری بیان می‌کند که تحصیلات، آموزش، تجربه و صلاحیت حرفه‌ای حسابرسان داخلی بر اثربخشی حسابرسی داخلی تأثیر می‌گذارد.

برخلاف محققان مذکور، دیتنهوفر [16] اثربخشی حسابرسی داخلی را به عنوان یک تکنیک جدید که آنرا بررسی نتایج نامید، ارزیابی کرد. این روش شامل شناسایی اهداف واحد حسابرسی شونده، استفاده از معیاری برای تعیین اینکه چگونه و تا چه حد اقدامات واحد حسابرسی شونده سبب دستیابی به اهداف می‌گردد، می‌شود.

علاوه بر این، برنامه ارزیابی حسابرسی داخلی چهار مرحله‌ای توسط کانگمی و سینگلتن [15] ارائه شد. این روش ارزیابی مبتنی بر تطبیق با استانداردهای بخش، شرکت و حسابرسی داخلی حرفه‌ای است. برای مثال، این برنامه ارزیابی شامل بررسی مختصر کارهای حسابرسی داخلی، بررسی تفصیلی کارهای انتخاب شده به طور تصادفی، خود ارزیابی سالانه انجام شده توسط هماهنگ کننده تضمین کیفیت و بررسی سه ساله خارجی است.

در این دوره، پاپاستاتیس [19] عواملی را سبب موفقیت حسابرسی داخلی می‌شود، مورد بررسی قرار داد. در بررسی جامع محقق به این نتیجه رسید که اثربخشی سیستم کنترل داخلی از طریق فعالیتهای پیچیدگی‌های آنها، تخصص کارکنان و خواست و اراده سازمان تعیین می‌شود.

مشابه سایر مطالعات، ون گنسبرگ [22] نیز اثربخشی حسابرسی داخلی را بررسی کرد. برداشت و مالکیت، چارچوب دولت و سازمان، قانون، بهبود مهارت حرفه‌ای، چارچوب مفهومی، منابع به عنوان عوامل اساسی مؤثر بر اثربخشی حسابرسی داخلی نشان داده شد.

در مقابل یافته‌های قبلی، میه‌رت و یسماو [18] اقدام به معرفی یک رویکرد جدید برای ارزیابی اثربخشی حسابرسی داخلی از طریق شناسایی عوامل درون سازمان نمود که بر اثربخشی حسابرسی تأثیر دارد. بنابراین مدل چهار عامل بالقوه کیفیت حسابرسی داخلی، حمایت مدیریت، تنظیمات سازمانی و ویژگی‌های واحد حسابرسی شونده را مورد توجه قرار داد تا اثربخشی حسابرسی را توصیف نماید و روش تعامل این عوامل را نشان داد تا اثربخشی حسابرسی بهبود یابد.

اخیرا بوت-آورام و پالفی [14] کارائی و اثربخشی حسابرسی داخلی را بررسی کردند. خروجی اصلی این تحقیق این بود که روش‌ها و ابزار بسیاری وجود دارد که می‌تواند عناصر کمی و کیفی را با هم ترکیب کند. محقق بیان می‌کند که انتخاب روش مورد استفاده بستگی به تعیین هدف اصلی از تلاش برای دستیابی به بهترین بازتاب اثربخشی و کارائی حسابرسی داخلی دارد تا پیشرفت خوبی در بخش حسابرسی داخلی حاصل شود.

برای بیان جامع‌تر، جدول شماره ۱ مرور کوتاهی از ادبیات را با ارائه نام محققان، دامنه تحقیق و نتیجه اساسی مطالعات مذکور به تصویر می‌کشد [17].

محققان	دامنه	نتیجه اساسی
آلبرچ و همکاران (۱۹۸۸) [12]	اثربخشی حسابرسی داخلی	چهارمورد وجود دارد که مدیران حسابرسی داخلی می‌توانند گسترش کنند تا اثربخشی ارتقا یابد.
آسیری (۱۹۹۳) [13]	اثربخشی حسابرسی داخلی در شرکت‌های سهامی عربستان	تحصیلات، آموزش، تجربه و صلاحیت حرفه‌ای حسابرسان داخلی بر اثربخشی حسابرسی داخلی تأثیر می‌گذارد
دیتنهوفر (۲۰۰۱) [16]	ارزیابی اثربخشی حسابرسی داخلی	یک تکنیک جدید که بررسی نتایج نامید، اثربخشی حسابرسی داخلی را ارزیابی می‌کند
کانگمی و سینگلتون (۲۰۰۳) [15]	ارزیابی حسابرسی داخلی	برنامه ارزیابی حسابرسی داخلی چهار مرحله‌ای ارائه شد
پاپاستاتیس (۲۰۰۳) [19]	موفقیت حسابرسی داخلی	فعالیتها، تخصص کارکنان و خواست و اراده شرکت بر موفقیت حسابرسی داخلی اثر می‌گذارد
ون گنسبرگ (۲۰۰۵) [22]	اثربخشی حسابرسی داخلی	عوامل اساسی که بر اثربخشی حسابرسی داخلی تأثیرگذار است، ارائه شد
میه‌رت و یسماو (۲۰۰۷) [18]	اثربخشی حسابرسی داخلی	چهار عامل بالقوه اثربخشی حسابرسی را به تصویر کشید
بوت-آورام و پالفی (۲۰۰۹) [14]	اثربخشی حسابرسی داخلی	روشها و ابزار بسیاری وجود دارد که می‌توانند عناصر کمی و کیفی را ترکیب کنند

مهدی آقا جعفری [1] به بررسی اثربخشی حسابرسی داخلی در شرکت ملی نفت ایران پرداخته است. در این راستا ارتباط هر یک از عوامل شناسایی شده در این تحقیق بر اثربخشی حسابرسی داخلی مورد

بررسی قرار گرفته است. براساس نتایج ملاحظه گردید در حسابرسی داخلی شرکت ملی نفت ایران، عوامل استقلال حسابرسی داخلی از فعالیتهای و عملیاتی که رسیدگی می کند، وجود اهداف تعیین شده در برگرفته جنبه مالی کنترلهای داخلی، استفاده از نیروهای زبده از نظر علمی و تجربی، وجود دستورالعمل های مدون جهت اجرای عملیات حسابرسی، رعایت دستورالعمل موجود، تبعیت از موازین رفتار و آیین حرفه ای رعایت می شود.

عبدالمهدی انصاری و سیدیحیی ده یادگاری [2] به بررسی اثربخشی حسابرسی داخلی و نقش فناوری اطلاعات در آن در شرکت سهامی بیمه ایران پرداخته اند. نتایج تحقیق نشان می دهد که حسابرسی داخلی در این شرکت از فناوری اطلاعات بیشتر به منظور ارزیابی ریسک و فعالیتهای اکتشافی استفاده می کند ولی در مورد نحوه استفاده از فناوری اطلاعات در سازمان، اطمینان دهی کنترلی لازم را فراهم نمی کند. در کنار این عامل شناخت ناکافی مدیران نسبت به نقش و اهمیت حسابرسی داخلی و استفاده کم حسابرسان مستقل از کار حسابرسان داخلی باعث شده است تا اثربخشی حسابرسی داخلی از شرایط ایده آل فاصله بگیرد اما به طور کلی از اثربخشی نسبی برخوردار است.

محمد حسین حسینی [6] به بررسی اثر حسابرسی داخلی در صنعت گاز ایران که یکی از صنایع مهم در کشور و در بخش انرژی می باشد، پرداخته است. این تحقیق نشان می دهد که حسابرسی داخلی در صنعت گاز ایران اثربخش نمی باشد.

محمدعلی باقرپور ولاشانی و همکاران [3] به ارائه مدلی تجربی برای پیاده سازی و بکارگیری حسابرسی داخلی مبتنی بر ریسک در ایران پرداختند. مدل مذکور براساس مبانی تئوریک ارائه شده در منابع علمی و پژوهش مربوطه و تجربه حرفه ای مؤلفان و با در نظر گرفتن شرایط و وضعیت خاص شرکت های ایرانی طراحی گردیده است. همچنین، مدل طراحی شده در یکی از سازمانهای بزرگ ایرانی پیاده سازی و اجرا گردیده که این امر بر ارزش و قابلیت پیاده سازی و اجرای آن می افزاید.

امید پورحیدری و امید رضایی [5] در پژوهشی هشت عامل تأثیرگذار بر ایجاد ارزش افزوده حسابرسی داخلی را مورد بررسی قرار دادند. در این مطالعه برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه استفاده کردند و جامعه آماری مورد مطالعه این پژوهش، شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۸ بوده است. یافته های این تحقیق نشان داد که جایگاه سازمانی حسابرسان، آموزش، محیط کار، ارزیابی ریسک، تنوع خدمات، ارزیابی عملکرد، تبلیغات و استفاده از روش های نوین بر اثربخشی حسابرسی داخلی تأثیر دارند و منجر به ایجاد ارزش افزوده حسابرسی داخلی می شوند. همچنین نتایج نشان داد که تفاوت معنی داری بین دیدگاه مدیران و حسابرسان داخلی در رابطه با عوامل مؤثر بر ارزش افزوده حسابرسی داخلی وجود دارد. از دیگر یافته های تحقیق، تهیه مدل مفهومی جهت ایجاد حداکثر ارزش افزوده حسابرسی داخلی می باشد.

ابراهیم وحیدی الیزبی و مرضیه گرامی مقدم [11] به ارزیابی عوامل مؤثر بر اثربخشی حسابرسی داخلی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. در این تحقیق ۶۲ نفر براساس جدول

مورگان به عنوان نمونه تحقیق و به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. در این پژوهش، از ابزار پرسشنامه برای جمع آوری اطلاعات و نیز از روش های آمار توصیفی و استنباطی برای تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شده است. نتایج و یافته های تحقیق نشان می دهد که صلاحیت کارکنان حسابرسی داخلی، استقلال حسابرسی داخلی و ارتباط بین حسابرسان داخلی و مستقل، بر اثربخشی حسابرسی داخلی تأثیر دارد.

احمد فتحی عبداللهی و محمدعلی آقایی [9] به بررسی اثربخشی حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک و کنترل سازمان های دولتی پرداختند. جامعه آماری تحقیق، مدیران و کارکنان بخش مدیریت مالی، اداری و بودجه و تشکیلات مراکز استانی و سازمان مرکزی دانشگاه پیام نور بوده و نمونه از بین مراکز استانی و سازمان مرکزی انتخاب شده است. اثربخشی حسابرسی داخلی در سازمان های دولتی با استفاده از متغیرهای استقلال سازمانی، منشور رسمی، دسترسی نامحدود، بودجه کافی، درک مدیر سازمان از حسابرسی داخلی، کارکنان شایسته، حمایت مدیریت ارشد و انطباق با استانداردهای حسابرسی حرفه ای مورد سنجش قرار گرفته است. نتایج تحقیق نشان داد، انطباق با استانداردهای حسابرسی حرفه ای، دسترسی نامحدود، منشور رسمی، حمایت مدیریت ارشد و کارکنان ارتباط مستقیمی با اثربخشی حسابرسی دارد. همچنین، بین استقلال سازمانی حسابرسان داخلی و درک مدیر سازمان از حسابرسی داخلی با اثربخشی حسابرسی رابطه ای وجود ندارد و متغیر بودجه کافی با عملکرد مدیریت ریسک حسابرسی داخلی رابطه معکوس و با عملکرد کنترل حسابرسی داخلی رابطه مستقیم معنی دار دارد. براساس نتایج پیشنهاد شد استانداردهای کار حسابرسی داخلی در سازمان های دولتی تدوین شود و این مهم مستلزم حمایت مدیریت ارشد و آموزش کارکنان بخش حسابرسی داخلی است. حسابرسی داخلی به عنوان یک فرهنگ در سازمان های دولتی باید طوری جاری باشد که دسترسی نامحدود حسابرسان داخلی به هر بخشی چه مالی و غیرمالی به سهولت امکان پذیر بوده و استقلال حسابرسان داخلی حفظ شود.

علی رحمانی و مهناز محمودخانی [7] به تعیین معیارهای ارزیابی اثربخشی حسابرسی داخلی در ایران پرداختند. ابزار جمع آوری داده های این پژوهش پرسشنامه بوده است. در این پژوهش از آزمون «تک نمونه ای» و «آزمون فریدمن» جهت تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شده است. یافته ها نشان داد که از دیدگاه پاسخ دهندگان، سه عامل مهم در ارزیابی اثربخشی حسابرسی داخلی در ایران به ترتیب: (۱) برخوردار بودن حسابرسان داخلی از مهارت های ارتباطی شفاهی، نوشتاری، گوش دادن و بین فردی در انجام وظایف؛ (۲) عدم محدودیت واحد حسابرسی داخلی در دسترسی به اسناد و مدارک، کارکنان، دارایی ها، بخش ها و منابع و (۳) برخوردار بودن حسابرسان داخلی از نگرش ذهنی بی طرفانه و بدون پیش داوری و پرهیز از ارائه نمودن خدمات اطمینان بخشی برای فعالیتی که قبلاً مسئول آن بوده اند، می باشند. همچنین با عنایت بر اینکه از جمله کارکردهای حسابرسی داخلی انجام حسابرسی مدیریت

است، مؤلفه‌های ذکر شده در این پژوهش می‌تواند در جهت ارزیابی اثربخشی حسابرسی مدیریت نیز مورد استفاده قرار گیرد.

سوالات و فرضیه پژوهش

با استفاده از مدل کوزو و برای تعقیب اهداف پژوهش، سه سوال و یک فرضیه به شکل زیر تدوین شده اند:

سوال اول: آیا حسابرسی داخلی در شرکت نقش خود را به خوبی ایفا می‌کند؟

سوال دوم: آیا کارکرد حسابرسی داخلی در شرکت اثربخش می‌باشد؟

سوال سوم: آیا میزان ساعاتی که در حال حاضر صرف هر یک از فعالیت‌های حسابرسی داخلی می‌شود و میزان عملکرد هر یک از فعالیت‌ها در ۵ سال آینده مطلوب به نظر می‌رسد؟

فرضیه پژوهش نیز به شکل زیر صورت بندی می‌شود: عملکرد حسابرسی داخلی مطابق با نقش‌های مورد انتظار از حسابرسی داخلی است.

روش تحقیق

روش گردآوری اطلاعات در این تحقیق روش پیمایشی است. اطلاعات مورد نیاز این تحقیق به صورت کتبی و از طریق پرسشنامه ای که اعتبار ساختاری و محتوایی آن با استفاده از روش‌های تحلیلی ارزیابی شده جمع‌آوری شده است.

جامعه و نمونه آماری تحقیق

جامعه آماری این تحقیق متشکل از مدیران، رؤساء، سرپرستان، مسئولان، کارشناسان ارشد، حسابرسان مستقل و حسابرسان داخلی ستاد و مناطق شش گانه عملیاتی شرکت نفت فلات قاره ایران می‌باشد. با استفاده از جدول مورگان و همکاران، تعداد ۹۵ پرسشنامه توزیع شد که در نهایت تعداد ۶۹ پرسشنامه دریافت شد.

ساختار ابزار اندازه‌گیری

ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه کتبی است که اعتبار ساختاری و محتوایی آن به تأیید رسیده است. پرسشنامه دارای یک نامه همراه و سه بخش بود. در نامه همراه، موضوع تحقیق و اهمیت تکمیل پرسشنامه در انجام مؤثر تحقیق ذکر شده و به پاسخ دهندگان اطلاع داده شد که نتایج صرفاً در قالب اطلاعات آماری گزارش خواهد شد. بخش اول پرسشنامه به سوالات جمعیت‌شناسی و عمومی اختصاص داشت که در ارتباط با رشته تحصیلی، میزان تحصیلات، سمت سازمانی، میزان تجربه کاری و آشنایی با واحد حسابرسی داخلی پرسش‌شوندگان بود. بخش دوم پرسشنامه مربوط به سوالات جایگاه سازمانی واحد حسابرسی داخلی بود. بخش سوم پرسشنامه مربوط به سوالات تخصصی بود که دیدگاه پرسش‌شوندگان در ارتباط با نقش، اثربخشی، ارزیابی عملکرد فعلی و پیش‌بینی عملکرد آتی واحد حسابرسی داخلی در قالب ۴۰ سؤال مورد پرسش قرار گرفت.

پایایی و روایی ابزار اندازه گیری

در این پژوهش با استفاده از روش های مختلف پایایی و سازگاری ابزار اندازه گیری مورد آزمون قرار گرفته است. در این تحقیق برای آزمون پایایی از روش " آلفای کرونباخ" استفاده شده است. با استفاده از این روش، ضریب پایایی به دست آمده برای کل پرسشنامه ها برابر با ۷۲ درصد بوده است. در این تحقیق برای سنجش روایی محتوایی ابزار اندازه گیری، پرسشنامه بین تعدادی از متخصصان و صاحب نظران توزیع و به صورت آزمون محدود اجرا شد تا اگر توصیه هایی درباره سوالات مطرح شده در پرسشنامه وجود دارد، پیشنهاد نمایند. این توصیه ها دریافت و در پرسشنامه منظور گردید.

روش تجزیه و تحلیل سوالات تحقیق

در این تحقیق برای تحلیل اطلاعات جمعیت شناسی وجایگاه سازمانی از آمار توصیفی، برای تحلیل سوالات نقش و اثربخشی و ارزیابی عملکرد حسابرسی داخلی و فرضیه تحقیق از آزمون تی-تست استفاده شده است.

یافته های تحقیق

اطلاعات جمعیت شناسی

نتایج به دست آمده از اطلاعات عمومی آزمودنی ها نشان داد که از لحاظ مدرک تحصیلی، ۷/۲ درصد از پاسخ دهندگان دیپلم، ۶۳/۸ درصد لیسانس، ۲۴/۶ درصد فوق لیسانس و ۴/۳ درصد دکترا بودند. از لحاظ رشته تحصیلی، ۴۳/۵ درصد از پاسخ دهندگان رشته حسابداری، ۱۱/۶ درصد رشته مدیریت، ۲/۹ درصد رشته اقتصاد، ۲۳/۱۸ درصد رشته های فنی و مهندسی و ۱۸/۸۲ درصد از آنها از سایر رشته ها بوده اند. از لحاظ میزان تجربه کاری، ۲/۹ درصد از پاسخ دهندگان کمتر از ۵ سال، ۲/۹ درصد بین ۵ تا ۱۰ سال، ۱۳ درصد بین ۱۱ تا ۱۵ سال، ۸۱/۲ درصد بیش از ۱۵ سال سابقه داشتند. از لحاظ سمت سازمانی، ۵/۸ درصد از پاسخ دهندگان مدیر، ۵۸ درصد رئیس، ۷/۲ درصد سرپرست، ۱۰/۱ درصد مسئول و ۱۸/۸ درصد کارشناس ارشد و حسابرس مستقل و حسابرسی داخلی بود.

اطلاعات مربوط به میزان تحصیلات، رشته تحصیلی، تجربه کاری و سمت سازمانی پاسخ دهندگان حاکی از آن است که پاسخ دهندگان افرادی مطلع، آگاه و دارای تجربه لازم جهت پاسخ به سوالات پرسشنامه بوده اند.

با استفاده از میانگین و مد جدول فراوانی می توان نتیجه گرفت که اکثر پرسش شونده ها در ارتباط با جایگاه سازمانی واحد حسابرسی داخلی اطلاعات کافی ندارند و علت این موضوع می تواند عدم تمرکز واحد حسابرسی داخلی در داخل شرکت و انجام حسابرسی داخلی از طریق نمایندگان واحد حسابرسی داخلی شرکت ملی نفت ایران باشد.

نتایج حاصل از سوالات و آزمون فرضیه پژوهش

به منظور بررسی سوالات تحقیق و فرضیه تحقیق فرضیه آماری زیر مطرح و مورد آزمون قرار گرفته

است:

$$\begin{cases} H_0: \mu \geq 3 \\ H_1: \mu < 3 \end{cases}$$

در تحقیق حاضر ضریب خطا برابر ۵ درصد و به عبارت دیگر سطح اطمینان ۹۵ درصد انتخاب شده است. همچنین با توجه به قالب پرسشنامه طراحی شده که پنج حالت و ارزش های ۱ الی ۵ را در برمی گیرد، میانگین برابر با ۳ در نظر گرفته شد. نتایج مربوط به آزمون سوالات و فرضیه تحقیق در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول شماره ۱ نتایج آزمون اولیه سوالات و فرضیه تحقیق

نتیجه	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	سوالات و فرضیه تحقیق
رد	.۰۰۰	۶۸	۴,۲۳۳	۸۲۵۹۷,	۳,۴۲۰۹	۶۹	نقش حسابرسی داخلی
رد	.۰۰۰	۶۸	۱۴,۵۳	۶۱۰۵۳,	۴,۰۶۸	۶۹	اثربخشی حسابرسی داخلی
رد	.۰۰۰,	۵۲	-۶,۰۱۰	۶۶۰۵۱,	۲,۴۵۴۷	۵۳	مطلوبیت عملکرد فعلی
تأیید	.۹۴۷	۵۲	۰۶۷,	۸۷۹۵,	۳,۰۰۸۱	۵۳	مطلوبیت عملکرد آتی
رد	.۰۰۰	۶۸	۱۷,۹۷۲	۳۸۱۸۱,	۱,۸۲۶۱	۶۹	تطابق عملکرد فعلی با نقش

همانطور که نتایج نشان می دهد نقش حسابرسی داخلی به خوبی در داخل شرکت ایفا نمی گردد و کارکرد حسابرسی داخلی اثربخش نمی باشد و از نظر پرسش شوندگان در حال حاضر عملکرد فعلی حسابرسی داخلی در مورد هر یک از فعالیتها از قبیل ارزیابی و مدیریت ریسک، ارزیابی سیستم کنترل داخلی، حسابرسی فناوری اطلاعات، حسابرسی تقلب و حسابرسی عملیاتی از مطلوبیت لازم برخوردار نیست. اکثر پرسش شوندگان بر این اعتقاد هستند که در آینده حسابرسی داخلی از لحاظ عملکرد به مطلوبیت لازم دست خواهد یافت. با توجه به نتایج آزمون، فرضیه تطابق عملکرد حسابرسی داخلی با نقش های مورد انتظار از آن واحد رد می شود.

تجزیه و تحلیل اضافی

به منظور بررسی دقیق تر و بیشتر سوالات و فرضیه تحقیق براساس پاسخ های داده شده پرسش شوندگان به سوالات جمعیت شناسی مورد آزمون قرار گرفت. نتایج آزمون اضافی سوالات و فرضیه تحقیق در جداول ۲ الی ۶ نشان داده شده است. در تجزیه و تحلیل از معیارهای تجربه کاری و جنسیت بدلیل یکسان بودن برای اکثر پرسش شوندگان استفاده نشده است.

جدول شماره ۲ نتایج آزمون نقش حساسی داخلی بر اساس ویژگی های جمعیت شناسی

نتیجه	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	معیار مورد استفاده برای آزمون نقش حساسی داخلی	
رد	.000	۱۲	۶,۴۹۳	.۷۲۰۸۵	۳,۲۹۸۱	۱۳	کمتر از ۴۰ سال	سن
رد	.000	۵۵	۱۷,۷۳۲	.۸۵۱۸۹	۳,۴۴۹۴	۵۶	بیشتر از ۴۰ سال	
رد	.000	۴۸	۱۲,۹۵۶	.۸۳۷۹۸	۳,۵۵۰۹	۴۹	فوق دیپلم و کارشناسی	سطح تحصیلات
رد	.000	۱۹	۶,۸۵۴	.۷۱۹۱۹	۳,۱۰۲۳	۲۰	کارشناسی ارشد و دکتری	
رد	.000	۴۳	۱۲,۳۹۲	.۷۷۳۹۹	۳,۴۴۵۹	۴۴	مدیر و رئیس	سمت سازمانی
رد	.000	۱۱	۵,۵۷۴	.۹۸۴۰۱	۳,۵۸۳۳	۱۲	سرپرست و مسئول	
رد	.000	۱۲	۴,۹۶۴	.۸۶۴۲۷	۳,۱۹	۱۳	سایر	
رد	.000	۳۷	۹,۲۱۶	.۸۶۲۸۸	۳,۲۹	۳۸	حسابداری و مدیریت	رشته تحصیلی
رد	.000	۳۰	۱۱,۵۶۳	.۷۶۱۴۵	۳,۵۸۱۳	۳۱	سایر	

جدول شماره ۳ نتایج آزمون اثربخشی حساسی داخلی بر اساس ویژگی های جمعیت شناسی

نتیجه	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	معیار مورد استفاده برای آزمون اثربخشی حساسی داخلی	
رد	.000	۱۲	۹,۹۵۵	۰,۶۷۹۲۴	۳,۸۷۵۴	۱۳	کمتر از ۴۰ سال	سن
رد	.000	۴۹	۲۵,۷۸۲	۰,۵۸۳۵۹	۴,۱۲۷۸	۵۰	بیشتر از ۴۰ سال	
رد	.000	۴۵	۲۸,۴۰۴	۰,۵۲۶۸۸	۴,۲۰۶۵	۴۶	فوق دیپلم و کارشناسی	سطح تحصیلات
رد	.000	۲۲	۱۲,۶۱	۰,۶۸۱۰۹	۳,۷۹۰۹	۲۳	کارشناسی ارشد و	

۲۲. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، تابستان ۱۳۹۷، شماره ۳۸

نتیجه	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	معیار مورد استفاده برای آزمون اثربخشی حسابداری داخلی
							دکتری
رد	.000	۴۳	۲۳,۶۷۴	۰,۵۷۶۸۶	۴,۰۵۸۸	۴۴	مدیر و رئیس
رد	.000	۱۱	۸,۶۰۲	۰,۸۸۴۱۸	۴,۱۹۵۶	۱۲	سرپرست و مسئول
رد	.000	۱۲	۱۶,۷۹۸	۰,۴۲۴۵۲	۳,۹۷۷۸	۱۳	سایر
رد	.000	۳۷	۲۱,۸۸۸	۰,۵۷۹۰۱	۴,۰۵۵۹	۳۸	حسابداری و مدیریت
رد	.000	۳۰	۱۷,۶۳	۰,۶۵۷۲۸	۴,۰۸۱۳	۳۱	سایر

جدول شماره ۴ نتایج آزمون مطلوبیت عملکرد فعلی حسابداری داخلی بر اساس ویژگی های جمعیت شناسی

نتیجه	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	معیار مورد استفاده برای آزمون مطلوبیت عملکرد فعلی
رد	.003	۷	۲,۰۴	۰,۹۵۵۴۶	۲,۴۷۱۳	۸	کمتر از ۴۰ سال
رد	.۰۰۰	۴۴	۴,۵۳	۰,۸۴۱۴۶	۲,۴۵۱۸	۴۵	بیشتر از ۴۰ سال
رد	.۰۰۰	۳۸	۵,۴۰۷	۰,۸۸۷۵۶	۲,۵۴	۳۹	فوق دیپلم و کارشناسی
رد	.۰۰۰	۱۳	۱,۱۲۱	۰,۸۴۵۳۵	۲,۲۱۷۱	۱۴	کارشناسی ارشد و دکتری
رد	.000	۹	۳,۸۸۷	۰,۶۴۹۱۶	۲,۴۲۰۶	۱۰	مدیر و رئیس
رد	.014	۳۵	۳,۰۲۸	۰,۶۸۷۰۸	۲,۶۵۸	۳۶	سرپرست و مسئول
رد	.013	۶	۳,۴۸۲	۱,۰۵۴۰۷	۳,۳۸۷۱	۷	سایر
رد	.000	۳۵	۴,۸۴۵	۰,۶۱۸۹۹	۲,۴۹۹۸	۳۶	حسابداری و مدیریت
رد	.000	۳۵	۴,۱۶	۰,۷۸۹۹۵	۲,۵۴۷۷	۳۶	سایر

جدول شماره ۵ نتایج آزمون مطلوبیت عملکرد آتی حسابرسی داخلی بر اساس ویژگی های جمعیت شناسی

نتیجه	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	معیار مورد استفاده برای آزمون مطلوبیت عملکرد آتی	
تائید	۰,۱۵۳	۷	۴,۵۶۳	۰,۹۵۵۴۶	۳,۵۴۱۳	۸	کمتر از ۴۰ سال	سن
تائید	۰,۴۹۳	۴۴	۷,۲۸۱	۰,۸۴۱۴۶	۲,۹۱۳۳	۴۵	بیشتر از ۴۰ سال	
تائید	۰,۶۰۵	۳۸	۶,۵۱۵	۰,۸۸۷۵۶	۲,۹۲۵۹	۳۹	فوق دیپلم و کارشناسی	سطح تحصیلات
تائید	۰,۳۱۳	۱۳	۵,۴۷۶	۰,۸۴۵۳۵	۳,۲۷۱	۱۴	کارشناسی ارشد و دکتری	
تائید	۰,۶۱	۳۵	۶,۵۵۵	۰,۸۴۸۷	۲,۹۲۷۲	۳۶	مدیر و رئیس	سمت سازمانی
تائید	۰,۹۰۶	۹	۳,۶۸۲	۰,۸۸۸۱۱	۳,۰۳۴	۱۰	سرپرست و مسئول	
تائید	۰,۳۶۹	۶	۳,۴۸۲	۱,۰۵۴۰۷	۳,۳۸۷۱	۷	سایر	
تائید	۰,۸۹۳	۲۷	۵,۵۵۲	۰,۹۷۷	۳,۰۲۵	۲۸	حسابداری و مدیریت	رشته تحصیلی
تائید	۰,۹۴۱	۲۴	۶,۳۸۲	۰,۷۷۴۳	۲,۹۸۸۳	۲۵	سایر	

جدول شماره ۶ نتایج آزمون تطابق عملکرد فعلی حسابرسی داخلی با نقش حسابرسی داخلی بر اساس ویژگی های جمعیت شناسی

نتیجه	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	معیار مورد استفاده برای آزمون تطابق عملکرد فعلی با نقش حسابرسی داخلی	
رد	.009	۷	۳,۶۱۳	۰,۷۶۸۷۵	۰,۹۸۱۸۸	۸	کمتر از ۴۰ سال	سن
رد	.000	۴۴	۵,۹۹۴	۱,۰۴۳۶	۰,۹۳۲۴۸	۴۵	بیشتر از ۴۰ سال	
رد	.002	۳۸	۵,۸۵۸	۱,۱۱۸۹۵	۱,۰۴۹۶۴	۳۹	فوق دیپلم و کارشناسی	سطح تحصیلات
رد	.000	۱۳	۳,۸۳۳	۰,۹۷۶۵۹	۱,۰۰۰۴۲	۱۴	کارشناسی ارشد و دکتری	

نتیجه	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	معیار مورد استفاده برای آزمون تطابق عملکرد فعلی با نقش حسابداری داخلی
رد	.000	۳۵	۶,۷۹۵	.۹۲۷۶۵	۱,۰۵۰۵۶	۳۶	مدیر و رئیس
رد	.000	۹	۴,۹۷۶	۱,۲۶۷۴۶	.۷۹۲۰۰	۱۰	سرپرست و مسئول
رد	.۰۰۰	۶	۴,۴۹۹	۱,۲۸۰۷۹	.۲۴۱۴۳	۷	سایر
رد	.000	۳۵	۴,۷۸۲	۱,۰۳۵۵۱	.۸۲۵۳۹	۳۶	حسابداری و مدیریت
رد	.000	۳۰	۵,۰۰۸	۱,۱۶۳۲۷	۱,۰۴۶۲۵	۳۱	سایر

با توجه به نتایج بدست آمده از طریق آزمون های اضافی براساس ویژگی های جمعیت شناسی مشاهده می شود که نقش حسابداری داخلی در داخل شرکت به خوبی ایفا نمی شود و حسابداری داخلی نتوانسته است در داخل شرکت اثربخش باشد. آزمون عملکرد فعلی حسابداری داخلی در شرکت براساس ویژگی های جمعیت شناسی نشان می دهد که در حال حاضر هر یک از فعالیتهای از قبیل ارزیابی و مدیریت ریسک، ارزیابی سیستم کنترل داخلی، حسابداری فناوری اطلاعات، حسابداری تقلب و حسابداری عملیاتی از مطلوبیت لازم برخوردار نیست. آزمون مطلوبیت عملکرد آتی حسابداری داخلی بیانگر این است که انتظار می رود در آینده حسابداری داخلی در شرکت نفت فلات قاره ایران عملکرد بهتری داشته باشد. نتایج آزمون نشان می دهد که بین عملکرد فعلی و نقش حسابداری داخلی تطابق وجود ندارد.

نتیجه گیری

این تحقیق به بررسی نقش، اثربخشی و ارزیابی حسابداری داخلی در شرکت نفت فلات قاره ایران پرداخته و سه سوال و یک فرضیه را مورد آزمون قرار داده است. نتایج تحقیق نشان می دهد که حسابداری داخلی نتوانسته است نقش خود را به خوبی در شرکت ایفا نماید و به لحاظ کارکردی اثربخش نبوده است و عملکرد فعلی حسابداری داخلی مطابق با نقش های مورد انتظار از آن نبوده است. دلیل نتایج حاصله را می توان به عدم تمرکز حسابداری داخلی در داخل شرکت ارتباط داد. با وجود واحد حسابداری داخلی در نمودار سازمانی شرکت، نمایندگانی از حسابداری داخلی شرکت ملی نفت ایران به حسابداری شرکت می پردازند. با توجه به وسعت فعالیت عملیاتی شرکت، وجود واحد حسابداری داخلی در شرکت به طور متمرکز و ارائه یافته ها و پیشنهادات به طور مستقیم به مدیریت شرکت از اهمیت بسیاری برخوردار است که می تواند بر ایفای نقش و اثربخشی حسابداری داخلی کمک قابل ملاحظه ای نماید.

مدیران باید از عملکرد قسمت های مختلف شرکت تحت مدیریت خود آگاهی داشته باشند تا نیازهای مختلف خود در حوزه های اجرایی و اطلاعاتی را مطالبه و قسمتها را مورد ارزیابی قرار دهند. برخورداری از یک حسابرسی داخلی اثربخش با توجه به کارکردهای چندوجهی آن، کمک بزرگی به شرکت در راه دستیابی به هدفها شمرده می شود. حسابرسی داخلی باید از جایگاه سازمانی متناسب با انتظارهای مدیریت که واجد ویژگی های استقلال و بی طرفی باشد، برخوردار بوده و عملیات خود را به دور از هرگونه جانبداری و اغماض انجام دهد. هدفها و شرح وظایف و محدوده فعالیت حسابرسی داخلی باید به وسیله مدیریت ارشد تبیین و به کلیه قسمت های شرکت معرفی گردد. حسابرسان داخلی باید افرادی باتجربه و دارای صلاحیت و دانش کافی باشند، به صورتی که درک و شناخت بالایی از فرایندها، عملیات و اصلاح سیستم ها داشته باشند. حمایت کافی مدیران باید پشتوانه محکمی برای ضمانت اجرایی گزارشها، پیشنهادهای و نتایج حاصل از رسیدگی ها باشد. مدیران سطوح مختلف و حسابرسان داخلی باید با درک متقابل وظایف یکدیگر در ایجاد شناخت متقابل و برقراری رابطه صمیمانه میان طرفین تلاش کنند. مدیرانی که به دنبال اثربخشی فعالیت حسابرسی داخلی هستند، باید همواره نسبت به ارزیابی این حوزه از شرکت خود اقدام نمایند و در جهت تقویت، بهبود مستمر و رفع نقاط ضعف آن بکوشند.

Archive of SID

فهرست منابع

۱. آقاجعفری مهدی، بررسی اثربخشی حسابرسی داخلی در شرکت ملی نفت ایران، پایان نامه، دانشگاه تهران، ۱۳۸۰
۲. انصاری، عبدالمهدی و ده یادگاری، سیدیچی (۱۳۸۹)، " بررسی اثربخشی حسابرسی داخلی و نقش فناوری اطلاعات در آن، مطالعه موردی شرکت سهامی بیمه ایران"، **دانش و پژوهش حسابداری**، انجمن حسابداری ایران، شماره ۲۲، ص ص ۲۲-۱۸
۳. باقرپور ولاشانی، محمدعلی، جهانبانی، مصطفی و ظفرزاده، سمیه (۱۳۹۲)، " ارائه مدلی تجربی برای پیاده سازی و بکارگیری حسابرسی داخلی مبتنی بر ریسک در ایران"، **مطالعات حسابداری و حسابرسی**، انجمن حسابداری ایران، شماره ۶، ص ص ۱۰۱-۸۸
۴. پناهیان، حسین، حامدی، محبوب و اقبالی، علی رضا (۱۳۹۰)، " بررسی تأثیر حسابرسی داخلی بر تقویت کنترل های داخلی"، **حسابرس**، شماره ۵۶، ص ص ۵-۱
۵. پورحیدری، امید، رضایی، امید (۱۳۹۱)، " بررسی عوامل مؤثر بر ارزش افزوده حسابرسی داخلی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، **تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، انجمن حسابداری ایران، شماره ۱۴، ص ص ۱۲۱-۹۸
۶. حسینی محمدحسین، بررسی اثربخشی حسابرسی داخلی در صنعت گاز ایران، **پایان نامه**، دانشگاه مدرس، ۱۳۸۰
۷. رحمانی، علی و محمودخانی، مهرناز (۱۳۹۶)، " بررسی مؤلفه های ارزیابی اثربخشی حسابرسی داخلی در ایران"، **دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت**، شماره ۲۴، ص ص ۷۸-۵۷
۸. ساسانی، علی رضا و شریفی راد، محمد (۱۳۹۰)، " سودمندی واحد حسابرسی داخلی"، **حسابرس**، شماره ۶۲، ص ص ۸-۱
۹. فتحی عبداللهی، احمد و آقایی، محمدعلی (۱۳۹۶)، " بررسی اثربخشی حسابرسی داخلی در عملکرد مدیریت ریسک و کنترل سازمان های دولتی"، **مدیریت سازمان های دولتی**، شماره ۳، ص ص ۹۴-۸۱
۱۰. مدرس، احمد و بیداری، محمدعلی (۱۳۹۰)، " بررسی نقش ارزش افزوده حسابرسی داخلی"، **حسابداری مدیریت**، شماره ۱۱، ص ص ۷۱-۶۵
۱۱. وحیدی الیزبی، ابراهیم و گرامی مقدم، مرضیه (۱۳۹۵)، " ارزیابی عوامل مؤثر بر اثربخشی حسابرسی داخلی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، **تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، انجمن حسابداری ایران، شماره ۳۱، ص ص ۹۹-۸۶
12. Albrecht, W.S., Howe, K.R., Schueler, D.R. and Stocks, K.D., 1988, "Evaluating the Effectiveness of Internal Audit Departments", **Institute of Internal Auditors**, Altamonte Spring, FL.

13. Asairy, S.M., 1993, "Evaluating the extent of effectiveness of internal auditing: an applied study on Saudi joint stock companies", **MSc dissertation**, King Abdul'aziz University.
14. Bota-Avram, C. and Palfi, C., 2009, "Measuring and assessment of internal audit's Effectiveness", **Economic Science Series**, Annals of the University of Oradea, 18 3, pp. 784-790.
15. Cangemi, M.P. and Singleton, T., 2003, "Managing the Audit Function: A Corporate Audit Department Procedures Guide", 3rd ed., Wiley, Hoboken, NJ.
16. Dittenhofer, M (2001), "Internal Audit Effectiveness: an Expansion of Present Methods", **Managerial Auditing Journal**, 16(8), 443-450.
17. Karagiorgos, T. Drogalas, G. and Givanis, N.(2001), "Evaluation of the Effectiveness of Internal Audit in Greek Hotel business", **Internal Journal of Economic Science and Applied Research**, 4(1), 19-34.
18. Mihret, D.G. and Yismaw, A.W. (2007), "Internal Audit Effectiveness: an Ethiopian Public Sector Case Study", **Managerial Auditing Journal**, 22(5), 470-484.
19. Papastathis, P., 2003, "The Modern Internal Control in Businesses and its applications in Them", Athens, Greece.
20. Sawyer B.L., 2003, "Sawyer's Internal Auditing The practise of Modern Internal Auditing", **The Institute of Internal Auditors**, 5th edition, ISBN 0-89413-509-0, 120-121.
21. S.B.Soh, D. and Martinov-bennie, N. (2011), "The Audit Function: Perceptions of Internal Audit Roles, Effectiveness, and Evaluation", **Managerial Auditing Journal**, 26(7), 605-622.
22. Van Gansberghe, C.N., 2005, "Internal auditing in the public sector: a consultative forum in Nairobi, Kenya, shores up best practices for government audit professionals in developing nations", **Internal Auditor**, 62, 4, pp. 69-73.

Explore the Role, Effectiveness and Evaluation of Internal Audit at the Iranian Offshore Oil Company

Gholamreza Soleimani Amiri (PhD)

Associate Professor of Accounting at AL Zahra University, Iran

Elham Hasani Azar Daryani¹©

Ph.D. Student of Accounting at AL Zahra University, Iran

(Received: 27 December 2015; Accepted: 17 May 2016)

In this research have been investigated role, effectiveness and evaluation of internal audit in the Offshore Oil Company as a subsidiary of the national oil companies. In this study, a questionnaire that its reliability and validity has been confirmed, is used to collect data. The population studied in this research was included managers, directors, supervisors, authorities, senior specialists, external auditors and internal auditors of Iranian Offshore Oil Company's headquarter and six operation areas in 1393 year. To test the hypotheses of this study is used T-test.

The findings showed that the internal auditor has failed to play its role well in the company and that function is not effective and current performance of internal audit is not in accordance with the its expected role.

Keywords: Internal Audit, Effectiveness, Performance Evaluation

---

¹ hasaniazar@yahoo.com © (Corresponding Author)